

Šárka Rámišová

MÓDA : SPORT

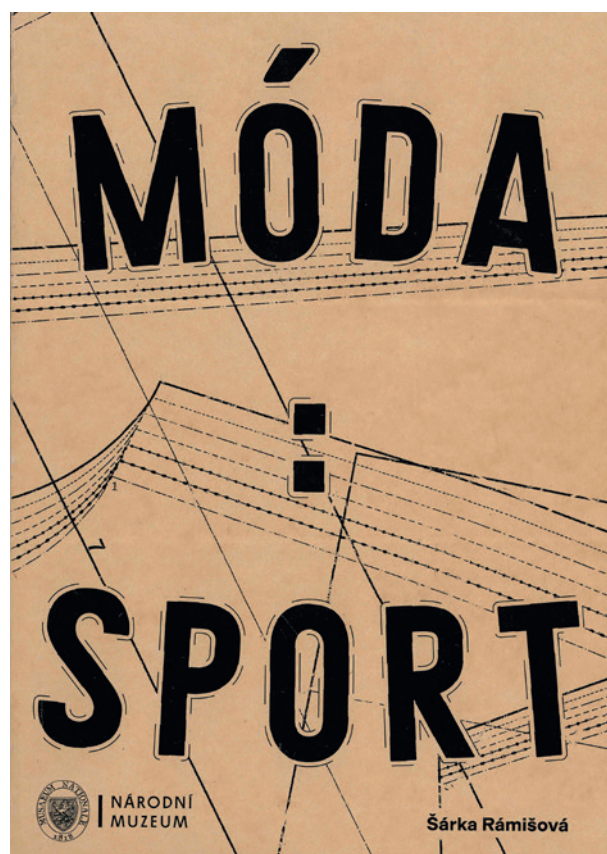
Vývoj tělovýchovného a sportovního odívání na českém a československém území od 19. století do devadesátých let 20. století.

Nová publikace vydaná Národním muzeem se zaměřuje na dva výrazné společenské fenomény 19. a 20. století, kterými jsou móda a sport, jejichž vzájemný vztah se v průběhu sledovaného období 130 let (1862–1992) výrazně proměňoval, ale především vzájemně ovlivňoval. Hlavním kolbištěm tohoto duelu se pro studii stalo území Čech a Československa, které a nikdy nemohlo, přes snahu vlády v období socialismu, zůstat odtrženo od světového dění. I z toho důvodu autorka komparuje tuzemský vývoj v daných oblastech se zahraničním.

Primární pramennou základnu publikace tvoří materiály z Archivu tělesné výchovy a sportu, textilní a fotografické sbírky Oddělení dějin tělesné výchovy a sportu Národního muzea, novodobých českých dějin a starších českých dějin Národního muzea. Nebyly opomenuty ani regionální muzejní sbírky, které s předchozími tvoří bohaté obrazové přílohy prolínající se všemi kapitolami.

Na úvodních stranách se nachází přehledná časová osa, v níž se protínají tři hlavní linie celé publikace: dějiny módy, sportu a textilnictví. Jednotlivé kapitoly jsou primárně řazeny dle chronologického hlediska, resp. jsou sportovní disciplíny diskutovány dle pořadí, v jakém byly v Československu zaváděny, případně s ohledem na jejich zvyšující se oblibu mezi lidmi. Tuto strukturu protínají rovněž stěžejní témata, jež vývoj tělovýchovného a sportovního oděvu ovlivňovala. Jedním z nich témat je vznik vlastenecké tělovýchovné organizace Sokol (1862), která v duchu kalokagathie dbala na rozvoj a souznění zdravého těla a vzdělaného ducha. Zájem o tělovýchovu byl tak probuzen i u žen a dívek, které si založily vlastní spolek, v němž se prosazoval první speciální reformní oděv bez korzetu.

Soutěžní forma pohybových aktivit nadchla v druhé polovině 19. století mladé sportovní průkopníky, kteří si začali ze zahraničí dovážet první sportovní výstroj a výzbroj. Z mnohých z nich se stali první prodejci tohoto nového speciálního sortimentu a tím inspirovali další obchodníky. Sport a sportovní oděv se výrazně podílely také na emancipaci žen, kterým je věnována jedna z kapitol. Luxusní módní salóny začaly zařazovat sportovní modely do své kolekce v období první republiky. Po roce 1948 byla výroba sportovních oděvů převzata novými národními textilními podniky, jimž je věnována pozornost v další z kapitol. Politická situace mezi

↑ Dámský a pánský norský lyžařský oblek, krejčovství Václav Kraus, vlna, RČS, kol. 1935. (ODTVS NM; H7H-22232 a H7H-22232)

lety 1948–1989 v Československu tempo pokroku ve výrobě sportovního zboží zpomalila. Amatéřští sportovci byli odkázáni na domácí výrobu, ale pro vrcholové reprezentační sportovce bylo zapotřebí obstarat kvalitní a vyhledávané západní zboží.

Přes širokou škálu rozličných sportovních oděvů, kterým je v publikaci věnováno nejvíce prostoru, nebylo přirozeně možné pokrýt všechny. Autoři se podařilo zmínit alespoň nejvýznamnější sportovní výstroj a výzbroj, jež se vztahuje na prostředí československého sportu, a to jak pro amatérské, tak pro závodní sportovce, od spodního prádla až po obuv. Jak známo, vrací se móda ráda pro inspiraci do minulosti, zatímco moderní sportovní oděv se snaží udržet tempo s nejnovějšími poznatky vědeckého výzkumu v oblasti inovativních materiálů. Tento trend je více patrný především od devadesátých let 20. století. Toto téma se však již musí stát předmětem nového výzkumného projektu.

V závěru knihy se nachází terminologický slovník použitých oděvních technologických pojmů a výkladový slovník textilních materiálů, jež se historicky využívaly pro tělovýchovné a sportovní oděvy. Přílohy knihy tvoří vložené plakáty se sportovní tematikou ze sbírek Náprstkova muzea. Publikace však nabízí další netradiční rozměr. Teoretický popis sportovní módy totiž přechází i v prakticky využitelnou přílohu se střihy dámských plavek z padesátých let 20. století, a to v pěti základních oděvních velikostech s přesným návodem na jejich zhotovení.

↑ Běžkařská kombinéza, zn. Jitex, polyamid, spandex, kol. 1992. (pro publikaci zapůjčila rodina Kmínková)

↑ Krasobruslařské šaty Aleny Vrzáňové z MS v Paříži, lamé, Anglie?, 1949. (ODTVS NM; H7H-9686)

↑ Volejbalový úbor Ladislava Synovce, nátělník zn. Sommers, bavlněný úplet, Francie, 1964. (ODTVS NM; H7H-45551)